

УДК: 378:372.461(477)

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.312307>

Михайло Подоляк, кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри української та іноземних мов імені Якіма Яреми
Львівського національного університету
ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького

РОЗВИТОК ІНШОМОВНОГО МОВЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ ЗВО УКРАЇНИ

Мовлення – одна з найважливіших здібностей розумної людини. Кожний вид мовленнєвої діяльності активізують відповідні фізіологічні та психічні механізми в людині. Мовленнєва діяльність значно залежить від фізіологічного стану організму, здатності слухати, бачити, говорити тощо. Мета дослідження – визначити поняття мовлення, його складові та окреслити особливості розвитку іноземномовного мовлення у студентів ЗВО. Читання – це такий вид мовленнєвої діяльності, який передбачає письмову форму спілкування. Слухання або аудіювання – це вид мовленнєвої діяльності, який передбачає усну форму спілкування. Говоріння – це такий вид мовленнєвої діяльності, який передбачає кодування інформації засобами мови, з подальшою її усною передачею іншій людині. Письмо – це найскладніший вид мовленнєвої діяльності, оскільки він вимагає досить високого розумового та психічного розвитку людини. Процес навчання мовленнєвої діяльності повинен включати опанування певного, окремого виду, а усіх загалом. Мовлення – це вища форма психічної діяльності людини, яка реалізується через говоріння, слухання, письмо та читання. Мовлення характеризується певними складовими, до яких належать: мотив, мета, об'єкт, результат.

Ключові слова: мовленнєва діяльність; читання; слухання; говоріння; письмо; навчання мовлення.

Лит. 7.

Mykhailo Podoliak, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the Ukrainian and Foreign Languages Department named after Yakym Yarema, Stepan Hzhitskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies of Lviv

THE DEVELOPMENT OF FOREIGN SPEECH IN STUDENT OF UKRAINIAN UNIVERSITIES

Speech is one of the most essential abilities of an intelligent person. Communication plays the most critical function in a person's life. Thanks to speech, a person can transmit information to another person. Each type of speech activity activates a person's corresponding physiological and mental mechanisms. In the receptive type mostly hearing and sight function, and in the productive type – speech and motor organs. Speech activity significantly depends on the body's physiological state, the ability to listen, see, speak, etc. The purpose of the research is to define the concept of speech and its components and to outline the features of the development of foreign language speech among students of higher education institutions. Reading is a type of speech activity that involves written communication. Listening or listening is a type of speech activity that involves an oral form of communication. Speaking is a speech activity that encodes information employing language, followed by oral transmission to another person. Writing is the most challenging type of speech activity, as it requires a relatively high level of mental development. It is important to note that learning any speech activity involves a long process that depends on perseverance, cognitive development, and desire. The method of learning speech activity should include mastering a specific, separate type and all of them in general. All of them are closely interrelated and should be interpreted by the teacher as equivalent. Another essential element of speech activity that contributes to better understanding and communication between people of different nationalities is culture. Knowing the culture of a particular nation helps you understand better and convey the information you need. It is also important to note that texts are the primary means of communication. They are not only intended for teaching speech activities but also for communication. Speech is a higher form of mental activity realized through speaking, listening, writing, and reading. Speech, in our opinion, should be considered from a psycholinguistic point of view since it is not only the use of language means but also the ability of a person to use them. Speech is characterized by specific components, which include motive, goal, object, and result. When mastering foreign language communicative competence, it is worth noting that speech in this context will consist of the following types: speaking, listening, writing, and reading.

Keywords: speech activity; reading; listening; speaking; writing; teaching speech.

Постановка проблеми. Мовлення – одна з найважливіших здібностей розумної людини. Воно відіграє найголовнішу функцію в житті людини, а саме – комунікативну. Завдяки мовленню людина може передати інформацію до іншої людини. Загалом, якщо брати

таке явище, як передача інформації, то варто зазначити, що воно відіграє також життєву роль в житті будь-якого організму на землі. Тварини вчать молодих, які рослини їстівні, а які – ні; рослини виробили імунітет та здатність виживати в складних природних умовах завдяки передачі інформації від

попередніх поколінь. Мовлення, яке є доступним лише людям, – найефективніший спосіб передачі інформації сьогодні.

Кожний вид мовленнєвої діяльності активізують відповідні фізіологічні та психічні механізми в людині. В рецептивному виді здебільшого функціонують слух та зір, а в продуктивному – органи мовлення та рухові. Мовленнєва діяльність значно залежить від фізіологічного стану організму, здатності слухати, бачити, говорити і т. д. Найпростішим видом мовленнєвої діяльності є рецептивний, оскільки він не вимагає високого рівня розумового та психічного розвитку людини у порівнянні з продуктивним. Рецептивний вид – це здатність людини розуміти та сприймати слова, речення та текст, який до неї говорять чи пишуть. Важливим чинником також тут виступатиме мотиваційний аспект. А. Хом'як та П. Кліш зазначають, що головним мотиватором буде виступами пізнавальна потреба, яка виражатиметься у думці. При цьому мотиваційна складова може бути, за словами дослідників, природною або штучною [6]. До уміння рецептивних видів мовленнєвої діяльності, як зазначає Н. Бойко, належать: “визначити тему мовного повідомлення, членувати мовленнєві повідомлення на смислові частини, визначити головну думку змістовної частини і думки, що деталізують головну, встановлювати логіку смислового повідомлення, визначити загальний зміст змістового повідомлення” [2, 30]. Тобто бачимо, що рецептивні види мовленнєвої діяльності здебільшого вимагають від людини смислового розуміння надісланого повідомлення.

Мета дослідження – визначити поняття мовлення, його складові та окреслити особливості розвитку іншомовного мовлення у студентів ЗВО.

Виклад основного матеріалу. Розглянемо детальніше рецептивні види мовленнєвої діяльності. Читання – це такий вид мовленнєвої діяльності, який передбачає письмову форму спілкування. У навчальному процесі читанню відводиться одна з головних ролей не лише для оволодіння мовними компетентностями, а й для отримання інформації. Воно передбачає отримання, декодування, сприйняття інформації, яка була закодована мовними символами. Читання, як і будь який вид мовленнєвої діяльності, має певну структуру, а саме: мотив (пізнання нової інформації), мета (отримання нової, зумовленої мотивом, інформації), засоби (мовні компетентності для декодування символів) та результат (розуміння отриманої інформації).

Слухання або аудіювання – це вид мовленнєвої діяльності, який передбачає усну форму спілкування і є одним із основних джерел отримання інформації та відіграє значну роль у спілкуванні. Цей вид мовленнєвої діяльності досить рано розвивається у дітей. Немовлята ще не здатні використо-

вувати його повністю, і лише з розумовим розвитком, навчанні мови та значенні слів, вони матимуть змогу повноцінно користуватися цим видом мовленнєвої діяльності. Структура слухання або аудіювання подібна до читання. Тут обов'язково має бути мотив (отримання нової інформації), мета (отримання інформації, зумовленої мотивом), умови (мовна компетентність) та результат (розуміння та реагування на отриману інформацію).

Продуктивні види мовленнєвої діяльності є складнішими, оскільки потребують не лише певних навичок та вмій, а й певного рівня розумового і психічного розвитку людини. Немовля чи мала дитина ще не вміє добре говорити, а тим більше писати; лише з часом, навчанням та розвитком приходять ці види мовленнєвої діяльності.

Говоріння – це такий вид мовленнєвої діяльності, який передбачає кодування інформації засобами мови, з подальшою її усною передачею іншій людині. Важливою умовою говоріння є правильна та чітка організація повідомлення, щоб воно було зрозумілим для цільової аудиторії. Говоріння має свою структуру, яка складається з мотиву та мети (передача інформації), умов і засобів (мовна компетентність), а також результату (реакція на надіслане повідомлення).

Письмо – це найскладніший вид мовленнєвої діяльності, оскільки він вимагає досить високого розумового та психічного розвитку людини. Письмова комунікація відбувається за допомогою графічних символів мови, які організовані відповідно до певних правил, щоб здійснювати цей вид мовленнєвої діяльності. Структура письма подібною до структури говоріння. На письмі виділяється найбільш основна психологічна складова мовлення, оскільки ми маємо обдумувати інформацію, яку створюємо.

Розглянувши поняття, складові та види мовленнєвої діяльності, варто зосередити увагу на опануванні видів мовленнєвої діяльності, оскільки вони становлять основу професійної іншомовної комунікативної компетентності. Пропонуємо розпочати аналіз видів відповідно до часу їх освоєння людиною протягом життя.

Варто зазначити, що найпершим видом мовленнєвої діяльності людина опановує слухання. Немовля, чуючи слова матері або батька, усміхається, проте ще не розуміє їх. Слухання є важливим видом мовленнєвої діяльності, оскільки забезпечує найдосконаліший прийом інформації. Через слухання людина засвоює найбільшу кількість інформації. Л. Байдак зазначає, що на слухання або аудіювання припадає до 45 % комунікації [1].

Навчання слухати іншомовні слова зумовлене метою – розуміти іншомовний текст для адекватного реагування на повідомлення. У сучасних ЗВО навчання слухання виділяється багато аудиторного

часу. Проте інколи викладачі іноземних мов ігнорують тренування цього виду мовлення. Варто зазначити, що важливо використовувати іншомовні аудіо- та відеоматеріали, в поєднанні з професійною лексикою для вдосконалення розуміння професійно-орієнтованих текстів.

Також важливо при навчанні слухання іншомовних професійних текстів визначити ступінь знань іноземної мови студентів. Це робиться, щоб підібрати відповідного рівня матеріали. З початківцями, на нашу думку, варто починати навчання слухання з відеоматеріалів, оскільки вони допоможуть краще зрозуміти повідомлення. Натомість із середнім та просунутим рівнем володіння іноземною мовою варто більше уваги приділяти лише аудіоматеріалам для тренування лише слухання, без участі зорового сприйняття інформації. Проте для того, щоб зробити заняття цікавішими, можна також подавати і відповідного рівня відеоматеріали. Ми пропонуємо такий рекомендований розподіл відео та аудіо вправ, відповідно до рівня знань студентів: початковий (відео – 80 %, аудіо – 20 %); середній (відео – 50 %, аудіо – 50 %); просунутий (відео – 20 %, аудіо – 80 %). Такі відсоткові співвідношення нами запропоновані виходячи з власного досвіду та досвіду опитаних нами викладачів предмету “Іноземна мова за професійним спрямуванням”.

Навчання аудіювання має бути тісно пов’язаним та взаємодоповнювальним із навчанням інших видів мовленнєвої діяльності. Стосовно цього Л. Байдак зазначає: “Навчання аудіюванню повинно здійснюватися у взаємодії з говорінням, читанням та письмом. З читанням аудіювання пов’язано тим, що обидва є рецептивними видами мовленнєвої діяльності, та в їх структурі виділяють схожі навички і уміння, які студенти мають перенести з одного виду діяльності на інший. Зв’язок з говорінням і письмом виявляється в тому, що результатом аудіювання є дія, яка передбачає подальше використання отриманої інформації у процесі мовлення або письма” [1].

Наступним видом мовленнєвої діяльності, який людина опановує в ранньому дитинстві, є говоріння. Він, поряд зі слуханням, забезпечує найбільшу кількість передачі інформації. Варто зазначити, що мала дитина, навчившись говорити перші слова, може передати лише обмежену кількість інформації. Із вивченням більшої кількості слів зростає і кількість можливої інформації, яку може передати дитина. У цьому вбачаємо пропорційну залежність говоріння від знання мови, оскільки саме мовними знаками ми закодуємо інформацію. Подібне відбувається і з іноземною мовою, навіть у дорослому віці. Що більше людина знає слів, термінів та граматичних правил, то більше та краще зможе передати потрібну інформацію.

При продукуванні повідомлення та його озвучуванні не варто, на нашу думку, надто виправляти студента, коректуючи дрібні помилки. Інколи варто просто їх “ігнорувати”. Говоріння – це дуже складний, з точки зору психіки, вид мовленнєвої діяльності, оскільки більшість людей бояться говорити через незнання або недосконале знання іноземної мови. Тому, на нашу думку, викладачу треба спочатку подолати цей психічний бар’єр зі студентом, підвищивши його віру у його навички говоріння та знання мови.

Подібні проблеми при навчанні говоріння знаходимо в праці Л. Колодіна та К. Лакша, де серед проблем студентів при навчанні говоріння дослідниці виокремлюють такі: нестача впевненості, страх робити помилки, попередній негативний досвід навчання тощо. Їх розв’язання дослідниці вбачають у груповій або парній праці, неповному контролі з боку викладача та створенні бажання спілкуватися [3, 386]. Принагідно додамо, що при навчанні говоріння важливо також дотримуватися принципу відповідності рівня складності навчальних матеріалів рівню знань студентів іноземної мови.

Читання – важливий вид рецептивної мовленнєвої діяльності, який забезпечує ефективне отримання інформації у формі писаного тексту. Для читання важливою умовою є знання мови, якою таке повідомлення написано. Варто зазначити, що читання передбачає активну роботу з текстами. Навчаючи читання у нелінгвістичному ЗВО, передовсім варто звернути увагу на рівень складності текстів та наявність у них термінів та професіоналізмів.

Зв’язок навчання читання та інших видів мовленнєвої діяльності прослідковує Л. Байдак: “Читання тісно пов’язане з іншими видами мовленнєвої діяльності. З письмом їх поєднує спільна графічна система, що необхідно враховувати і розвивати ці види діяльності у взаємозв’язку. Читання також пов’язане з усним мовленням. Читання вголос є “контрольованим говорінням”, читання про себе – внутрішнім слуханням та внутрішнім пригоговорюванням одночасно”. [1].

Письмо є найскладнішим видом мовленнєвої діяльності. Як і для читання, головною умовою для нього є мовна компетентність. У письмі люди висловлюють свою думку, використовуючи знакову систему мови. В процесі навчання письма варто також звертати увагу на рівень складності завдань, які повинні відповідати рівню мовної компетенції студентів. Стосовно мети навчання письма, то варто зазначити, що Л. Байдак вбачає першочергове завдання навчання писемного мовлення: “Саме під час писемного мовлення ми ретельно обдумуємо, відшліфовуємо, переробляємо інформацію, намагаючись правильно оформити напи-

сане. Письмові тексти вимогливі до дотримання мовних норм” [1].

Стосовно продуктивних видів мовленнєвої діяльності (говоріння та письмо) Л. Колодіна та К. Лакша наголошують на двох поняттях: точність або правильність та вільне говоріння або швидкість говоріння. В праці дослідниць знаходимо різноманітні види вправ, які покликані розвивати ці два поняття у студентів [3, 385]. У цьому контексті варто додати, що, на нашу думку, першочерговим завданням є навчати студентів правильно говорити, а вільне говоріння або швидкість автоматично розвиватиметься у них за умови багаторазового тренування. Тобто правильність мовлення треба довести до автоматизму, щоб досягнути відмінних результатів в обох поняттях.

Важливо зауважити, що процес навчання будь-якого виду мовленнєвої діяльності передбачає тривалий процес, який залежить від наполегливості, розумового розвитку та бажання. Процес навчання мовленнєвої діяльності повинен включати опанування не певного, окремого виду, а усіх загалом, тобто включати усі види мовленнєвої діяльності: читання, писання, говоріння та слухання. Усі вони тісно взаємопов’язані та повинні трактуватися викладачем як рівнозначні. Подібні твердження знаходимо і в багатьох науковців.

Зокрема Л. Байдак зазначає: “Взаємозв’язок різних видів мовленнєвої діяльності протягом усього курсу вивчення мови має бути природнім, тобто таким, який за своїми психологічними характеристиками відповідає процесам реального спілкування. У реалізації такого підходу в навчанні рецептивні види мовленнєвої діяльності повинні відповідати своєму основному комунікативному призначенню – вилученню необхідної інформації, а продуктивні її викладенню. Саме таке оволодіння видами мовленнєвої діяльності відповідає цілям навчання іноземній мові у нелінгвістичному виші” [1].

Подібну думку натрапляємо і в Н. Бойко, яка наголошує на взаємопов’язаності навчання усіх чотирьох видів мовленнєвої діяльності. Так, необхідним є розроблення системи найбільш ефективних вправ для навчання одночасно всіх чотирьох видів МД. Також подальшого практичного розроблення потребує проблема відбору й організації навчального матеріалу в посібниках із тим, щоб уміщений в один вид МД, із певною частотою повторювався і в інших [2, 30].

Часто, зосереджуючись на навчанні здебільшого одного виду мовленнєвої діяльності, студент, несвідомо, навчається іншого. Наприклад, читання вголос може тренувати одночасно і слухання (студент чує текст, який читає), говоріння (тренує мовленнєвий апарат вимовляти іншомовні слова) та письмо (бачить структуру речень і слова в тексті). Про взаємопов’язаність навчання видів мовленнє-

вої діяльності читаємо в Н. Бойко: “Одночасність означає, що кожен вид МД розвивається від самого початку навчання і що розвиток одного виду сприяє розвитку інших, полегшує оволодіння ними”. При цьому дослідниця наголошує на цікавості на інформативності навчальних матеріалів, які мають мати спільний лексико-граматичний матеріал для усіх чотирьох видів мовленнєвої діяльності [2, 30–31].

Важливим аспектом взаємозв’язаного навчання мовленнєвої діяльності є послідовність навчання її видам у вправах. Погоджуємося із твердженням В. Статівки, що першочергово мають вивчатися рецептивні, а опісля продуктивні види мовленнєвої діяльності. Наприклад дослідниця пропонує таку послідовність: “Послідовність у роботі з видами МД у вправах така: читання – говоріння (монологічне і діалогічне); читання – писання (писання по пам’яті, переказ); слухання – говоріння (монологічне і діалогічне); слухання – писання (вільний диктант, переказ, твір); читання – говоріння – писання; слухання – говоріння – писання” [5].

Тим не менше фокусування на навчанні одного виду мовленнєвої діяльності під час заняття більше за інші не буде шкодити навчальному процесу та не матиме значних негативних результатів. “Кожен із видів МД залежно від етапу і форми навчання, може позмінно виступати або метою, або засобом навчання, а їхня взаємопов’язана презентація у навчальному процесі не відкидає спрямування на розвиток одного з них під час конкретного заняття” [4, 274]. У цьому контексті варто зазначити, що можна чергувати навчання видів мовленнєвої діяльності на заняттях.

Іншим важливим елементом мовленнєвої діяльності, який сприяє кращому розумінню та комунікації між людьми різних національностей, є культура. Знання культури певної нації допомагає краще зрозуміти та передати потрібну інформацію. Найчастіше це відобразиться у прислів’ях, приказках та фразеологізмах. Для українців, наприклад, сакральне значення матимуть хліб та калина; проте ці поняття в англійській культурі не будуть мати подібного смислового навантаження. Тому, вживаючи в певних контекстах, ці слова та закодовуючи у них певне символічне значення, буде важко передати їх іноземною мовою англійцю. Так само як і для нас не буде мати такого смислового навантаження та символізму королівська родина. Наприклад, слово король українці можуть вживати з негативним значенням, приписуючи його людині, яка зверхньо себе поводить. В англійців існує інше слово, яке позначатиме цей стан.

Важливо також зазначити, що основним засобом для комунікації вважаємо тексти. Вони не лише призначені для навчання видів мовленнєвої діяльності, а й для комунікації. З цього приводу

Н. Бойко зазначає: “Основними джерелами інформації є тексти, призначені для слухання та читання, які є домінуючими МД і займають до 75 % навчального часу. Говоріння і письмо використовуються як засіб перевірки розуміння смислового змісту текстів і займають до 25 % навчального часу” [2, 31]. За допомогою текстів ми не лише читаємо або пишемо, а й говоримо та слухаємо. Тому вони є центральним об’єктом в мовленнєвій діяльності.

Іншим важливим механізмом мовленнєвої діяльності є пам’ять. Вона відіграє ключову роль у процесі вивчення мови, адже допомагає запам’ятати слова та їх значення, довести до автоматизму варіанти вживання слів та граматичних правил тощо. А. Хом’як та П. Кліш відзначають центральну роль пам’яті у мовленнєвій діяльності: “Пам’ять – це складний психічний процес, який включає запам’ятовування, збереження і наступне відтворення того, що було в минулому досвіді людини, з метою його використання в теперішньому. Для аналізу мовленнєвої діяльності істотні два її види – довготривала і оперативна пам’ять. Довготривала пам’ять є “сховищем” усіх набутих впродовж життя знань (предметних, вербальних, образних), які використовуються в процесі спілкування. Так, у процесі слухання і читання слів, граматичних структур інтерпретація комунікативного типу і смислового змісту речення відбувається на основі актуалізації цього мовного матеріалу із довготривалої пам’яті людини. Завданням довготривалої пам’яті є збереження певних мовних засобів, правил, лексико-граматичних схем поєднання слів, необхідних для правильного кодування і декодування повідомлення” [6]. Стосовно ключової ролі пам’яті в мовленнєвій діяльності також висловлювалися Н. Чередніченко та О. Карпенко, поділяючи її на короткотривалу та довготривалу [7, 135].

Висновки. Мовленнєвий акт – це здатність людини комунікувати з іншими людьми, передавати й отримувати повідомлення використовуючи мову та її складові. Проте варто також враховувати, що мовлення – це вища форма психічної діяльності людини, яка реалізується через говоріння, слухання, письмо та читання. Мовлення, на нашу думку, треба розглядати з психолінгвістичної точки зору, оскільки це не лише використання мовних засобів, а й здатність людини їх використовувати. Мовлення характеризується певними складовими, до яких належать: мотив, мета, об’єкт, результат. Опановуючи іншомовну комунікативну компетентність, варто зазначити, що мовлення у цьому контексті включатиме в себе такі види: говоріння, слухання, письмо та читання. Навчання кожного з цих видів мовлення потребує окремих видів вправ, проте важливо, щоб види мовленнєвої діяльності навчалися у взаємозв’язку. Тобто на заняттях необ-

хідно приділяти увагу навчанню і тренуванню кожного з видів. Одним із важливих механізмів процесу навчання мовлення є пам’ять. Вона відіграє ключову роль у процесі навчання людини. У мовленні вона допомагає вивчити нові слова та правила їх вживання і впорядкування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Байдак Л.І. Взаємопов’язане навчання видам мовленнєвої діяльності при викладанні іноземної мови у нелінгвістичному виші: матеріали XXV міжнародної науково-практичної інтернет-конференції “Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах Європи та Азії” (м. Переяслав-Хмельницький, 2016 р.). С. 250–256.

2. Бойко Н.І. Види мовленнєвої діяльності під час вивчення української мови як іноземної: інноваційні методи навчання іноземних студентів. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*, 2019. Вип. 67. С. 29–33.

3. Колодіна Л., Лакша К. Види мовленнєвої діяльності студентів на заняттях з іноземної мови, спрямовані на розвиток навичок говоріння. *Молодий вчений*, 2019. № 9 (73) С. 384–386. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-9-73-82>

4. Мова, історія, культура у лінгвокомунікативному просторі: збірник наукових праць / упор. Л.В. Біденко. Суми: Сумський державний університет, 2017. № 4. С. 393.

5. Статівка В.І. Взаємозв’язане навчання видів мовленнєвої діяльності учнів основної школи у процесі підготовки та створення текстів: автореф. дис. ... док. пед. наук: спец. 13.00.02 “Теорія і методика навчання (українська мова)” Київ, 2006. 40 с.

6. Хом’як А., Кліш П. Мовленнєва діяльність як засіб вербального спілкування. *Науковий вісник (Інститут іноземної філології). Серія: Педагогічні науки*. 2010. № 23. С. 34–40.

7. Чередніченко Н.В., Карпенко О.М. Психолінгвістичний підхід до подолання мовленнєвих порушень у дітей із системними вадами мовлення. *Науковий часопис. Корекційна педагогіка*, 2016. № 31. С. 132–140.

REFERENCES

1. Baidak, L.I. (2016). Vzaiemopoviazane navchannia vydam movlennievoi diialnosti pry vykladanni inozemnoi movy u nelinhvistychnomu vyshi [Interrelated learning of types of speech activity when teaching a foreign language in a non-linguistic higher education institution]. *Materialy XXV mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii "Problemy ta perspektivy rozvytku nauky na pochatku tretoho tysyacholittia u krainakh Yevropy ta Azii"*, (m. Pereiaslav-Khmelnytskyi, 2016 r.). – Proceedings of the XXV international scientific and practical internet conference “Problems and prospects of the development of science at the beginning of the third millennium in the countries of Europe and Asia”, (Pereiaslav-Khmelnytskyi, 2016). pp. 250–256. [in Ukrainian].

2. Boiko, N.I. (2019). Vydy movlennievoi diialnosti pid chas vyvchennia ukrainskoi movy yak inozemnoi: innovatsiini metody navchannia inozemnykh studentiv [Types of speech activity during learning Ukrainian as a foreign language: innovative methods of teaching foreign students].

**ФЕНОМЕН ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ДОСЛІДЖЕННЯХ ВІТЧИЗНЯНИХ НАУКОВЦІВ:
ГЛОБАЛЬНИЙ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВЕКТОРИ**

Scientific journal of the NPU named after M.P. Drahomanov, No. 67. pp. 29–33. [in Ukrainian].

3. Kolodina, L. & Laksha, K. (2019). Vydy movlennievoi diialnosti studentiv na zaniattiakh z inozemnoi movy, spriamovani na rozvytok navychok hovorinnia [Types of speech activity of students in foreign language classes aimed at the development of speaking skills]. *Young scientist*. No. 9 (73). pp. 384–386. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-9-73-82> [in Ukrainian].

4. Mova, istoriia, kultura u linhvokomunikatyvnomu prostori: zbirnyk naukovykh prats [Language, history, culture in the linguistic and communicative space: a collection of scientific papers]. (Ed.). L.V. Bidenko. Sumy, 2017. 393 p. [in Ukrainian].

5. Stativka, V.I. (2006). Vzaiemozviazane navchannia vydiv movlennievoi diialnosti uchniv osnovnoi shkoly u

protsezi pidhotovky ta stvorennia tekstiv [Interrelated learning of types of speech activity of elementary school students in the process of preparing and creating texts]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kyiv, 40 p. [in Ukrainian].

6. Khomiak, A. & Klish, P. (2010). Movlennieva diialnist yak zasib verbalnoho spilkuvannia [Speech activity as a means of verbal communication]. *Scientific Bulletin (Institute of Foreign Philology)*. Series: Pedagogical sciences, No. 23. pp. 34–40. [in Ukrainian].

7. Cherednichenko, N.V. & Karpenko, O.M. (2016). Psykholinhvistychnyi pidkhid do podolannia movlennievyykh porushen u ditei iz systemnymy vadamy movlennia [Psycholinguistic approach to overcoming speech disorders in children with systemic speech disorders]. *Scientific journal. Corrective pedagogy*, No. 31. pp. 132–140. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 07.08.2024

УДК 930.2:[37.016:81*243]:37.014

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.312389>

**Ольга Снітовська, кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри латинської та іноземних мов
Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького**

**ФЕНОМЕН ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ДОСЛІДЖЕННЯХ ВІТЧИЗНЯНИХ НАУКОВЦІВ:
ГЛОБАЛЬНИЙ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВЕКТОРИ**

У статті здійснено аналіз глобального та європейського векторів досліджень українських компаративістів з проблеми забезпечення якості освіти у ЗВО зарубіжних країн задля визначення здобутків і вузьких місць її історіографії. Схарактеризовано підходи й аргументи науковців щодо актуалізації та значущості вивчення проблеми оцінювання і забезпечення якості вищої освіти в Україні та зарубіжжі. Розглянуто західний дискурс щодо вивчення інтернаціоналізації як “кінцевої мети діяльності ЗВО” та як “засобу поліпшення якості освіти”. З’ясовано особливості дослідження управлінського аспекту трансформації національних систем забезпечення якості вищої освіти за умов глобалізації. Виявлено, що глобальний вектор дослідження якості вищої освіти в науковому і суспільному вимірах перетинається з європейським вектором, який представлений чи не найбільшим масивом праць.

Ключові слова: якість вищої освіти; педагогічна компаративістика; глобалізація; інтернаціоналізація; історіографічний процес.

Лит. 10.

**Olha Snitovska, Ph.D. (Philology), Associate Professor,
Associate Professor of the Latin and Foreign Languages Department,
Lviv Danylo Halytskyi National Medical University**

**THE PHENOMENON OF HIGHER EDUCATION QUALITY IN THE RESEARCH OF
DOMESTIC SCIENTISTS: GLOBAL AND EUROPEAN VECTORS**

This article analyzes global and European perspectives in the research conducted by Ukrainian comparativists on the issue of ensuring the quality of education in foreign higher education institutions, with the aim of identifying achievements and gaps in its historiography. The study identifies the approaches and arguments of scholars concerning the relevance and importance of evaluating and assuring the quality of higher education both in Ukraine and abroad. An analysis of over 50 works, which examine higher education quality as an integral component of national education systems, reveals scholars' efforts to consider it as a systemic category, closely monitored by various educational stakeholders. This systemic approach organically integrates the goals and outcomes (level, quality) of professional training for future specialists, considers a set of indicators determined by specific parameters, and views higher education quality as a hierarchical system that differentiates the quality of processes, conditions, and outcomes in higher education institutions, among other aspects. The Western discourse on internationalization as both the “ultimate goal of higher education institutions” and as a “means of improving education quality” is also examined. The study further clarifies the managerial aspects of transforming national systems for ensuring higher education quality in the context of globalization. It is revealed that the global vector of research on higher education quality intersects with the European vector in both scientific and societal terms, which, in turn, intersects with the “Ukraine-oriented” vector. The article analyzes scientific approaches based on multidisciplinary and representative studies.